

AKTUALITĀTES

Aizdevums apgrozāmo līdzekļu iegādei

2010. gada 1. maijā stājās spēkā MK noteikumi Nr. 403 „Kārtība, kādā piešķir valsts atbalstu apgrozāmo līdzekļu iegādei lauksaimniecības produkcijas ražošanai”. Tie nosaka, ka lauksaimniekiem aizdevuma veidā tiks sniegts atbalsts apgrozāmo līdzekļu iegādei. Atbalstu piešķir AS „Latvijas Hipotēku un zemes banka”:

- saimnieciskās darbības veicējiem, kas ražo lauksaimniecības produktus;
- atbilstīgām lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvajām sabiedrībām;
- atzītām augļu un dārzeņu ražotāju grupām.

Aizdevumu kopējais apmērs ir Ls 10 000 000. Vienam pretendentam piešķir aizdevumu Ls 5000 līdz 700 000 apmērā. Aizdevuma termiņš nav ilgāks par vienu gadu.

Ārkārtas tirgus pasākumu piena nozarē atbalsta likme

Lauku atbalsta dienests ziņo, ka saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 327 „Kārtība, kādā piešķir Eiropas Savienības atbalstu ārkārtas tirgus pasākumiem piena nozarē” ir noteikta atbalsta likme Eiropas Savienības atbalstam ārkārtas tirgus pasākumiem piena nozarē. Tā noteikta 2,32 Ls/t apmērā.

2010. gadā nevērtēs bioloģiski vērtīgos zālājus

Zemkopības ministrija informē, ka 2010. gadā nav izsludinājusi iespēju pieteikties zālāju apsekošanai, lai noteiktu to atbilstību bioloģiski vērtīga zālāja kritērijiem. Līdz ar to 2010. gadā nenotiks zālāju apsekošana un atbilstības novērtēšana.

Saskaņā ar 23.03.2010. MK noteikumiem Nr. 295 „Noteikumi par valsts un Eiropas Savienības lauku attīstības atbalsta piešķiršanu, administrēšanu un uzraudzību vides un lauku ainavas uzlabošanai”, tie lauksaimnieki, kuriem iepriekš tika veikta zālāju apsekošana un zālāji tika atzīti par bioloģiski vērtīgiem, līdz šī gada 17. maijam vēl var pieteikties ES atbalstam „Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos”, aizpildot un iesniedzot platībmaksājumu iesniegumu Lauku atbalsta dienestā.

Atmaksās akcīzes nodokli par nopirkto dīzeļdegvielu

Zemkopības ministrija informē, ka 2010. gada pirmajā pusgadā Valsts ieņēmumu dienests lauksaimniekiem atmaksās akcīzes nodokli par 50 vai arī mazāk litriem iegādātās dīzeļdegvielas par katru lauksaimniecībā izmantojamās zemes hektāru. Tas nozīmē, ka, lai saņemtu akcīzes nodokļa atmaksu, dīzeļdegvielu lauksaimnieki var iegādāties arī mazākā apjomā, nav obligāts nosacījums iegādāties 50 litrus uz hektāru.

Saskaņā ar Likumu par akcīzes nodokli vienā kalendāra gadā rēķina 100 litrus, ar nosacījumu, ka pirmajā pusgadā ne vairāk kā 50 litrus, dīzeļdegvielas (gāzeļļas) un dīzeļdegvielas (gāzeļļas), kurai saskaņā ar šā likuma nosacījumiem ir pievienota rapšu sēklu eļļa vai no rapšu sēklu eļļas iegūta darbojas nosacījums, ka pirmajā pusgadā atmaksā akcīzes nodokli par ne vairāk kā 50 litriem dīzeļdegvielas par katru īpašumā, pastāvīgā lietošanā vai nomā esošu

lauksaimniecībā izmantotās zemes hektāru. Akcīzes nodokļa atmaksu administrē Valsts ieņēmumu dienests.

Lai pilnībā nodrošinātu akcīzes nodokļa atmaksu par pirmajā pusgadā iegādāto dīzeļdegvielu, tad par dīzeļdegvielu, kas 2010. gadā iegādāta līdz 30. jūnijam un par kuru veikta arī samaksa kārtējā gadā, līdz 2010. gada 15. jūlijam jāiesniedz pieprasījums par nodokļa atmaksu. Valsts ieņēmumu dienests veiks šo akcīzes nodokļa atmaksu līdz 2010. gada 15. augustam.

Savukārt no 2010. gada 1. jūlija sāks darboties jauna sistēma, kas paredz, ka kalendārais gads tiks aizstāts ar saimniecisko gadu, kas ilgst no kārtējā gada 1. jūlija līdz nākamā gada 30. jūnijam, kur vienā saimnieciskajā gadā rēķina 100 litru dīzeļdegvielas par katru pretendenta atbalstam deklarēto hektāru. Šo sistēmu administrēs Lauku atbalsta dienests.

Atvieglājums ražojot mājas vīnu

2010. gada 15. aprīlī stājās spēkā grozījumi Alkoholisko dzērienu aprites likumā. Grozījumi nosaka, ka komersants, kurš pats ražo vīnu, raudzētos dzērienus vai pārējos alkoholiskos dzērienus no savā īpašumā vai valdījumā esošajos dārzos un dravās iegūtajiem produktiem vai savvaļā augošiem augiem (neizmantojot spirtu vai citu saražotos alkoholiskos dzērienus), ir atbrīvots no akcīzes nodokļa nodrošinājuma iesniegšanas pienākuma, ja saražotā vīna un raudzēto dzērienu kopējais apjoms nepārsniedz 1000 litrus kalendārajā gadā.

Vairāk informācijas Alkoholisko dzērienu aprites likumā [LL](#)

Sagatavots LLKC Ekonomikas nodaļā pēc LAD, ZM un citas informācijas

ŠAJĀ NUMURĀ:

LAUKU ATTĪSTĪBA

- Mājas vīna ražošana zemnieku saimniecībā

AUGKOPĪBA

- Augu aizsardzības līdzekļu lietošana

SIA LLKC INFORMĒ

- Kalendārs ar svarīgākajiem datumiem jūnijā

LOPKOPĪBA

- Piena pašizmaksa un tās aprēķins

LAUKU ATTĪSTĪBA

Par mājas vīna ražošanu zemnieku saimniecībā

Pļaviņu novada Aiviekstes pagasta zemnieku saimniecībā „Ozoliņi” saimnieks Oskars Abramenko mājas vīnu ražo un realizē kopš 2005. gada. Vīna ražotne „Dzidris” ir izbūvēta, rekonstruējot saimniecībai piederošo dziļo kūti.

☑Mājas vīns „Dzidris”

Savām vajadzībām ābolu vīnu saimniecībā gatavoja 20, 50 un 70 litru balonos. 2003. gadā radās doma par vīna ražošanu ne tikai pašpatēriņam, bet arī realizācijai. Pirmais darbs bija noskaidrot, kādi dokumenti ir nepieciešami, lai ražotu un realizētu mājas gatavotu vīnu. Ar šo jautājumu saimniecības īpašnieks griezās Valsts ieņēmumu dienestā Akcīzes preču pārvaldē. Vīna realizēšanai ir nepieciešama licence. Lai iegūtu licenci, bija arī jāpierāda, ka saimniecībā ir vīna ražošanai nepieciešamais aprīkojums un iekārtas. Ar pašu spēkiem sagādāja nerūsējošā tērauda tvertnes (paredzētas pārtikas produktiem) un spiedi. Saimniecība izgāja arī Pārtikas un veterinārā dienesta (PVD) atzīšanas procesu (pārtikas ražotājiem), kura laikā nācās likvidēt dažādas nepilnības. Tikai 2005. gadā uzņēmumu atzina par pilntiesīgu pārtikas ražotāju. Galvenie telpām izvirzītie nosacījumi bija šādi: viegli mazgājamas sienas, grīda ar slīpumu, nerūsējošas raudzēšanas tvertnes un caurules, lai saskarē ar pārtikas produktu skābēm tās nereaģētu.

☑Ābolu, upeņu un rabarberu vīns

Saimniecībā gatavo ābolu, upeņu un rabarberu vīnus, līdz ar to raudzēšanas temperatūras nav vienādas, jo tumšo vīnu raudzēšanai ir nepieciešama nedaudz augstāka temperatūra nekā gaišo gatavošanai. Vasarā attiecīgās temperatūras nodrošināt nav problēmu, jo raudzēšanas tvertnes dzesē ar ūdeni. Lai nodrošinātu atbilstošu temperatūras režīmu ziemā, raudzēšanas tvertnes silda.

Vīnam ir arī sava tehniskā pase, kurā atzīmētas tā īpašības. Katrai vīnu grupai (sarkanvīniem un baltvīniem) ir tai atbilstoši tehniskie noteikumi: noteiktas organoleptiskās īpašības, krāsa, skābju un alkohola koncentrācija, sulfīdu un patulīna daudzums.

Vīna raudzēšanas procesā izmanto vīna raugu tirkultūras. Vīnu raudzē divus gadus, apmēram pusotru gadu notiek rūgšana. Kad rūgšana ir apstājusies, ņem pirmos paraugus. Lielāko pilnībā norūgušo vīna daudzumu noņem no biežumiem (to dara ar sūkni) un

pārpalikumu dekantē. Vīns netiek steidzināts ar fermentu palīdzību, viss notiek dabiskā procesā. Vīna gatavošanā neizmanto cukuru, bet gan sīrupu, ko ievie no Lietuvas.

Visus vīna tehniskos rādītājus nosaka PVD laboratorijā (sulai – cukura un titrējamo skābju daudzumu; raudzēšanas starposmā vīnam – skābes atlikumu, alkohola saturu; gatavam vīnam – skābes atlikumu, alkohola saturu, patulīna un gaistošo skābju saturu), un tiem ir jāatbilst tehniskajos noteikumos minētajiem rādītājiem.

☑Vīna pudeles – no Čehijas, korķi – no Portugāles

Saimniecībā vīnu pilda pudelēs. Problēmas sagādā tas, ka pudeles ir nepieciešamas nelielā daudzumā. Latvijā vīna pudeles neražo, līdz ar to tās pasūta Čehijā. Pasūtītās pudeles ievie jau hermētiski noslēgtas. Lai nodrošinātu to tīrību, ir nepieciešama mazgāšanas ierīce, tāpēc ir izdevīgāk pasūtīt jau hermētiski iepakotas pudeles, nevis uzpirkt tās no iedzīvotājiem. Savukārt korķus caur Vāciju ievie no pasaulē trešās lielākās korķu ražotājvalsts Portugāles.

Uzņēmumā ir jābūt arī paškontroles sistēmai no izejmateriāla ieviešanas līdz galaproduktam. Šo paškontroles sistēmu kontrolē Pārtikas un veterinārais dienests.

Kā norāda pats saimniecības īpašnieks, vīna rūpnieciskā ražošana no tā darīšanas mājas apstākļos atšķiras tikai ar daudz lielāku apjomu un risku. Ja neizdodas pāris litru, – žēl, bet galva par to nesāp, bet, ja nekvalitatīva vīna rauga dēļ jāšķirās no vairākām tonnām produkcijas, tad tas rada arī finansiālus zaudējumus. Otrā būtiskā atšķirība – vīns, darīts lielos daudzumos, nogatavojas lēni, un paiet gadi, līdz to no mucām var pildīt pudelēs.

☑Nākotnē – uzlējumi no vietējiem augļiem un ogām

Tā kā blakus ir Kalsnavas spirta rūpnīca, saimniecībā ir doma nākotnē uzlējumus ražot no vietējiem augļiem un ogām (bet šādam produktam ir nepieciešami savi tehniskie noteikumi).

Visi ieguldījumi vīna ražošanai ir pašu līdzekļi, vienīgais kredīts ņemts degustācijas zāles ierīkošanai, jo ir noteikts, ka telpās, kur ražo un pilda vīnu, to nedrīkst dalīt degustācijai citiem.

☑Mājas vīnu var iegādāties

Vīnu realizē uz vietas ražotnē, kā arī Rīgā, Krasta ielā, restorānā „Lido” un kinopilsētā „Cinevilla”. Par vīnu interesējas arī veikalu ķēdes, taču saražotais apjoms nav tik liels, lai varētu nodrošināt tā regulāru piegādi.^{LL}

Sagatavots
Valsts Lauku tīkla Sekretariātā

AUGKOPĪBA

Augu aizsardzības līdzekļu lietošana

Ir pienācis pavasaris, visa daba mostas, mostas arī nezāles un kultūraugiem kaitīgi organismi, tādēļ nepieciešams sākt veikt augu aizsardzības pasākumus. Lai darbu ar augu aizsardzības līdzekļiem veiktu droši,

neradot draudus sev un apkārtējai videi, vienmēr ir jāatceras un jāievēro augu aizsardzības līdzekļu lietošanas noteikumi.

☑Noteikumi, kurus nevajadzētu aizmirst

Lai nodrošinātu vides un cilvēku dzīvības un veselības aizsardzību, pirms augu aizsardzības līdzekļu lietošanas ir jāiepazīstas ar izvēlēto augu aizsardzības līdzekļa marķējumā norādīto informāciju un produkta drošības datu

lapu. Datu lapa sniedz informāciju par ķīmisko vielu un ķīmisko produktu fizikālajām un ķīmiskajām īpašībām no riska, bīstamības un drošības viedokļa, kā arī tajā ir norādīti pasākumi,

kas veicami, lai nodrošinātu vides un cilvēku dzīvības un veselības aizsardzību. Drošības datu lapā ir sniegta plašāka informācija nekā ķīmiskās vielas etiķetē. Augu aizsardzības līdzekļu marķējums ir norādīts uz iepakojuma, drošības datu lapa atrodama tirdzniecības vietās un augu aizsardzības līdzekļu izplatītāju mājaslapās.

Personas, kuras ir iegādājušās augu aizsardzības līdzekļus, ir atbildīgas par to uzglabāšanu aizslēdzamās, bērniem un dzīvniekiem nepieejamās vietās, atsevišķi no pārtikas produktiem un lopbarības.

Par iegādātiem augu aizsardzības līdzekļiem ir jāinformē visi pieaugušie ģimenes locekļi.

Iegādātie augu aizsardzības līdzekļi līdz lietošanai jāglabā noliktavā vai speciālā aizslēdzamā metāla skapī, lai tiem nevarētu piekļūt nepiederošas personas un bērni.

Obligāti ir jāievēro augu aizsardzības līdzekļu derīguma termiņš, kas norādīts uz iesaiņojuma.

Augu aizsardzības līdzekļi drīkst atrasties kopā ar minerālmēsliem, ārpussakņu mēslošanas līdzekļiem, izlieto to iepakojumu. Par augu aizsardzības līdzekļu uzglabāšanas vietām aizliegts izmantot pagrabus, degvielas noliktavas, dzīvojamās telpas, administratīvās telpas. Tos nedrīkst glabāt kopā ar pārtikas produktiem un lopbarību.

Augu aizsardzības līdzekļu pārpalikumi jāglabā tikai oriģinālā iesaiņojumā, nedrīkst pieļaut to pārliešanu vai pārbēršanu citos traukos. Jānodrošina, lai uzglabāšanas laikā augu aizsardzības līdzekļi nenokļūtu vidē.

Tukšo iepakojumu aizliegts izmantot jebkādam citam vajadzībam. Kannas pēc iztukšošanas nekavējoties trīs reizes jāizskalo ar ūdeni. Skalošanai izmantoto ūdeni ielej smidzinātājā darba šķidruma pagatavošanai. Tukšus un izskatolus augu aizsardzības līdzekļu iepakojumus var nodot atpakaļ augu aizsardzības līdzekļu tirdzniecības vietās.

Ja augu aizsardzības līdzekļi izlijuši, tie jāsavāc, izmantojot smiltis, zāģu skaidas vai kūdru.

Augu aizsardzības līdzekļu uzglabāšanās vietā nedrīkst atrasties personas līdz 18 gadu vecumam, grūtnieces un mātes, kuras baro bērnu ar krūti.

Darbības ar pirmās un otrās reģistrācijas klases augu aizsardzības līdzekļiem to uzglabāšanas vietā vienlaikus veic vismaz divas personas.

Personas, kas veic darbības ar augu aizsardzības līdzekļiem, jānodrošina ar individuālajiem aizsardzības līdzekļiem (respiratoriem ar daļiņu filtriem, kādi uzrādīti konkrētā augu aizsardzības līdzekļu etiķetē, aizsargbrīlēm, aizsargapģērbu, ķīmiski izturīgiem gumijas cimdiem un slēgtiem apaviem). Pēc darba nekavējoties jānovelk darba apģērbs, rokas un seja jānomazgā ar ūdeni un ziepēm.

☑ Augu aizsardzības līdzekļa izvēle

Izvēloties augu aizsardzības līdzekļus, vispirms ir jānoskaidro kaitīgais organisms. To var izdarīt, izmantojot nezāļu vai slimību katalogus, augu aizsardzības līdzekļu komercfirmu piedāvātos katalogus, Valsts augu aizsardzības dienesta izdevumu "Latvijas Republikā reģistrēto augu aizsardzības līdzekļu saraksts", Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra pakalpojumus un mājaslapu www.llkc.lv.

Nepareiza augu aizsardzības līdzekļu lietošana kaitēkļu ierobežošanai ziedošos kultūraugos var nodarīt kaitējumu bitēm. No Latvijas Republikā reģistrētajiem 28 insekticīdiem un akaricīdiem 18 ir noteikti lietošanas ierobežojumi attiecībā uz bitēm. Pirmā insekticīdu kategorija ietver aizliegumu apsmidzināt ziedošos augus un nosaka prasību informēt biškopjus. Otrajā kategorijā ietilpst insekticīdi, kuru smidzināšanu ziedošos kultūraugos drīkst veikt tikai tad, kad bites ir neaktīvas vai mazāk aktīvas, tas ir, no plkst. 22 līdz pieciem rītā. Trešajā kategorijā ietilpst insekticīdi, kas neizraisa tādu kaitīgumu bitēm, lai veiktu lietošanas ierobežošanas pasākumus. Tajā ir iekļauti arī visi pārējie augu aizsardzības līdzekļi, to skaitā fungicīdi un herbicīdi.

☑ Darba šķidruma sagatavošana

Pirms konkrētā preparāta darba šķidruma sagatavošanas ir jāiepazīstas ar šī augu aizsardzības līdzekļa īpatnībām, kas aprakstītas lietošanas instrukcijā. Darba šķidruma gatavošanai jālieto tikai tīrs ūdens.

Lielākajai daļai augu aizsardzības līdzekļu darba šķidruma pagatavošanas secība ir šāda:

- smidzinātājā iepilda 1/3 – 1/2 no paredzētā ūdens daudzuma;
- uzsāk maisīšanu;
- pievieno nepieciešamo augu aizsardzības līdzekļu daudzumu;
- pielej pārējo nepieciešamo ūdens daudzumu.

Katram augu aizsardzības līdzeklim drīkst lietot marķējumā norādīto darba šķidruma daudzumu. Nav pieļaujama augu aizsardzības līdzekļu aptuvena dozēšana, neizmantojot mērtraukus.

Darba šķidruma maisījumus drīkst gatavot tikai ar tiem augu aizsardzības līdzekļiem, kas ir norādīti marķējumā, ievērojot norādītās devas.

Darba šķidrumu vislabāk gatavot tam speciāli sagatavotās vietās; ja tas nav iespējams – tad apstrādājamā lauka malā. Šīs vielas nedrīkst atrasties dažādu ūdenskrātuvu tiešā tuvumā. Lai pareizi sagatavotu darba šķidrumu, smidzinātājiem ir jābūt apgādātiem ar mehāniskajiem maisītājiem. Ūdens ņemšanas vietai ir jābūt atsevišķi no citām, lai no turienes ūdens netiktu izmantots citiem nolūkiem – lopu dzirdināšanai, sadzīves vajadzībām. Ja tas nav iespējams, tad ir jālieto maināmas ūdens pildīšanas caurules. Ņemot ūdeni no atklātas ūdenskrātuves, lai to nepiesārņotu, ūdens iesūkšanai drīkst lietot tikai vienu un to pašu iesūkšanas cauruli, kas ir aprīkota ar filtru un kuru neizmanto citiem nolūkiem.

(Nobeigumu sk. 8. lpp.)

SVARĪGĀKIE DATUMI, KURUS LAUKU UZŅĒMĒJS NEDRĪKST AIZMIRST 2010. GADA JŪNIJĀ

Terminš	Maijs					Jūnijs					Jūlijs							
	1	5	13	15	20	25	31	1	5	7	11	15	18	20	25	30	1	
Platību maksājumi																		
Papildu valsts tiesie maksājumi (PVTM)																		
Ķieģeļu un panna produkcijas izstrāde	Platību maksājumu iesniegums (VPM, PVTM, atbilstīti PVTM + MIA, Natura 2000, Agrovide 2004-2006 un Agrovide 2007-2013, atbalsts par avenu un zemeņu platībām) - līdz 11. jūnijam ar atbalsta samazinājumu																	
	Platību maksājumu iesniegums piesakoties tīkli uz Agrovides 2004-2006 pasākumiem (bioloģiskās lauksaimniecības attīstība, bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos un buferjoslu ierīkošana)																	
	Ipašais atbalsts par plēnu																	
	Iesniegums PVTM par 2009. gadā nokautiem un eksportētiem liellopiem *																	
	Iesniegums atsevišķam maksājumiem par cukuru (līdz 11. jūnijam ar atbalsta samazinājumu)																	
	Iesniegums PVTM par kartupeļu cieti																	
	Iesniegums PVTM par ziditājogvīm																	
	Iesniegums PVTM par aitu matēm																	
	Iesniegums atdalītajiem PVTM par plēnu (līdz 11. jūnijam ar atbalsta samazinājumu)																	
	Iesniegums PVTM par zālāju un līnu sēklīm																	
Lauku attīstības programmas pasākumi	Ķieģeļu un panna produkcijas izstrāde: Ražošanas deklarācija																	
	Ķieģeļu un panna produkcijas izstrāde: Ražošanas deklarācija																	
	Lauku saimniecību modernizācija																	
	Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai (ietverot ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošanu)																	
	Enerģijas ražošanas no lauksaimnieciskās un mežsaimnieciskās izcelsmes biomasas																	
	Pamatpakalpojumi ekonomikai un iedzīvotājiem																	
	Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana **																	
	Udens vides pasākumi (ar atbalsta samazinājumu līdz 11. jūnijam)																	
	Kompensācijas zvejas kuģu apkalpes locekļiem (zvejniekiem) pēc pilnīgas zvejas darbību pārtraukšanas																	
	Jaunu noietu tīgu sekmēšana un reklāmas kampaņas																	
Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta pasākumi	Investīcijas zvejas kuģu ierīcēs un zvejas rīku selektivitāte																	
	Atbalsts par novērtējam E klases un I klases aļām un E klases reļiem ***																	
	Atbalsts E klases un I klases vaļiņu aitu māšu novērtēšanai ***																	
	Atbalsts par augstvērtīgu šķirnes teļu novērtēšanu ***																	
	Atbalsts sertificēta augstvērtīga šķirnes teļu noteikšanu ***																	
	Atbalsts integrētai dārzenu ražošanai par faktiski apstādītajām un apstādītajām kultūraugu platībām atbilstoši 2006. un 2007. gadā noslēgtajam līgumam un deklarētajām platībām																	
	Atbalsts augļu un ogu integrētai audzēšanai par faktiski apstādītajām kultūraugu platībām atbilstoši 2006. un 2007. gadā noslēgtajam līgumam un deklarētajām platībām																	
	Atbalsts kredītprocentsu daļēja dzēšanai atbilstīgām lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvām sabiedrībām																	
	Atbalsts apdrošināšanas polišu iegādes izdevumu segšanai																	
	PVN mēneša deklarācija un maksāšanas termiņš																	
Grāmatvedība un nodokļi	Gada deklarācija																	
	Pievienotās vērtības nodoklis (PVN)																	
	Pievienotās vērtības nodoklis (PVN)																	
	Pievienotās vērtības nodoklis (PVN)																	
Nekustamā īpašuma nodoklis																		

* Iesniegums jāiesniedz ne vēlāk kā 6 mēnešus pēc līlopa nokaušanas vai eksporta

** Par projektu pieņemšanas noslēgumu tiks ziņots laikrakstā "Latvijas Vēstnesis"

*** Iesniegumu iesniedz šķirnes dzīvnieku audzētāju organizācija

Terminš, kura laikā var iesniegt pieteikumu, iesniegumu vai atsaukt.

Iesniegumu un atskaišu apkopšanas datums vai iesniegšanas beigu datums.

Jāatskaites iesniedz, izmantojot VID Elektroniskās deklarēšanas sistēmu (EDS)

LOPKOPĪBA

Piena pašizmaksa un tās aprēķins**☑Kāpēc ir nepieciešams veikt produkcijas pašizmaksas aprēķinus?**

Pašlaik ir maz tādu saimniecību, kas veic savas produkcijas pašizmaksas aprēķinus. Tas ir tāpēc, ka saimniecības grāmatvedības uzskaiti visbiežāk kārtoti tikai nodokļu aprēķinu vajadzībām, bet ļoti maz to izmanto kā iespēju analizēt saimniecības darbību un rast pamatojumu vadības lēmumu pieņemšanai. Tomēr prakse liecina, ka ir vērts aprēķināt ražotās produkcijas pašizmaksu, jo tā ir labs rādītājs tam, kas notiek ražošanā. Ja, aprēķinot pašizmaksu, izmaksas ir sadalītas pa veidiem pietiekami precīzi, tad ir iespējams izvērtēt vājos punktus saimniecībā un identificēt problēmas, kuras pēc tam ir iespējams risināt. Jāatceras, ka pašizmaksas aprēķini nav pašmērķis. No aprēķiniem vien saimniecībai būs maz labuma, ja pēc tam nesekos reāla rīcība saimnieciskās darbības uzlabošanai un problēmu risināšanai.

☑Izmaksu sadalījums pašizmaksas aprēķiniem

Pilnas pašizmaksas aprēķini sevi ietver gan tiešās, gan netiešās jeb vispārīgās izmaksas. Lai varētu veikt kāda produkta pašizmaksas aprēķinus, visas ar uzņēmējdarbību saistītās izmaksas ir jāsadala:

- pa izmaksu veidiem,
 - pa izmaksu nesējiem (tā apzīmē konkrētus produktus, kuriem veic aprēķinus – piens, gaļa, graudi u.c.).
- Atkarībā no tā, kā izmaksas attiecas uz izmaksu nesējiem, tās iedala tiešajās un netiešajās izmaksās. Tiešās izmaksas to rašanās brīdī var attiecināt uz konkrētu izmaksu nesēju – produktu. Tajās ietilpst:
- tiešās materiālu izmaksas,
 - tiešās darba izmaksas – konkrēta produkta ražošanā nodarbināto strādnieku darba izmaksas,
 - citas tiešās izmaksas – ar noteiktas produkcijas ražošanu saistītās izmaksas.

Piemēram, lauksaimniecībā pie tiešajām izmaksām pieder sēklas, minerālmēsli, augu aizsardzības, tehnikas pakalpojumu, dīzeļdegvielas izmaksas – augkopībā un lopbarības, veterinārās un ganāmpulka atjaunošanas izmaksas – lopkopībā.

Netiešās izmaksas to rašanās brīdī nevar saistīt ar konkrētu izmaksu nesēju, jo tās attiecas uz visu uzņēmumu un visiem tajā ražotajiem produkcijas veidiem.

Pie netiešajām izmaksām pieder:

- netiešās materiālu izmaksas (uzņēmuma vispārējām vajadzībām izlietotie materiāli),
- netiešās darba izmaksas (piemēram, uzņēmuma vadītāja un grāmatveža alga),
- citas netiešās izmaksas (apdrošināšana, nodokļi, nomas maksa, pamatlīdzekļu nolietojuma atskaitījumi).

Katrā uzņēmumā, kurā tiek plānots aprēķināt pašizmaksas, tiešo un netiešo izmaksu sadalījums var atšķirties saistībā ar tā ražošanas specifiku.

Pašizmaksas aprēķinu objekts ir produkcijas, pakalpojumu vai darbības mērvienība, kurai aprēķina pašizmaksu. Tas var būt līdzīgu izstrādājumu grupa. Zemnieku saimniecībā pašizmaksas aprēķina objekti var būt graudi, piens, gaļa u.tml. Pašizmaksu var noteikt, pamatojoties

uz svaru (piemēram, vienas tonnas pašizmaksa), pamatojoties uz platību (piemēram, viena hektāra izaudzēšanas pašizmaksa).

☑Pašizmaksas aprēķini lauksaimniecībā

Lauksaimniecības īpatnība ir, ka tā ir ļoti komplicēta saimnieciskās darbības nozare ar garu ražošanas ciklu. Ja saimniecībā ir tikai viena ražošanas nozare un tiek realizēts tikai viens produkcijas veids, piemēram, piens vai graudi, tad pilno pašizmaksu aprēķināt nav sarežģīti, ja ir veikta pilnīga izmaksu uzskaitē. Taču, ja saimniecībā ir vairākas ražošanas nozares, izmaksu aprēķini ir komplicētāki. Līdz ar to ražošanas pašizmaksas aprēķinu sistēmas izveide uzņēmumā, kas ražo lauksaimniecības produkciju, ir atkarīga no vairākiem faktoriem:

- cik produkcijas veidus uzņēmums ražo,
- cik liels ir ražošanas apjoms katrā no nozarēm,
- kādas izejvielas un materiālus uzņēmums iepērk,
- kādas izejvielas un materiālus uzņēmums saražo pats,
- citi faktori.

Lai varētu veikt pašizmaksas aprēķinus, uzņēmumā ir jābūt pēc iespējas precīzākai izlietoto ražošanas izejvielu uzskaitē arī fiziskajās vienībās – kilogramos un litros. Turklāt šī uzskaitē ir jānodrošina pa atbilstošajiem produkcijas veidiem, kuriem ir paredzēts veikt pašizmaksas aprēķinu, izmaksu rašanās brīdī. Tātad ir jāzina, cik kilogramu minerālmēsli par kādu cenu ir izlietoti lopbarības audzēšanai un cik – graudiem. Lai to noteiktu, jāzina šo minerālmēsli izsējas norma atbilstošajam kultūraugam un hektāru skaits. Tāpat ir jāsadala dīzeļdegvielas un augu aizsardzības izmaksas.

Plānojot pašizmaksu, var izmantot normatīvus no rokasgrāmatām vai pašā uzņēmumā praktiski noteiktās degvielas patēriņa vidējās normas. Nosakot šo sadalījumu pārāk aptuveni, iegūtie aprēķinu rezultāti var būt pārāk neprecīzi, līdz ar to tos nebūs lietderīgi izmantot uzņēmuma darbības analizē. Savukārt nevajadzētu arī iemesties otrā galējībā un, piemēram, katram laukam katrai operācijai izlietoto degvielu vienmēr mērīt. Tādā gadījumā, iespējams, tiks patērēti pārāk daudz laika uzskaites veikšanai, kas arī nav lietderīgi.

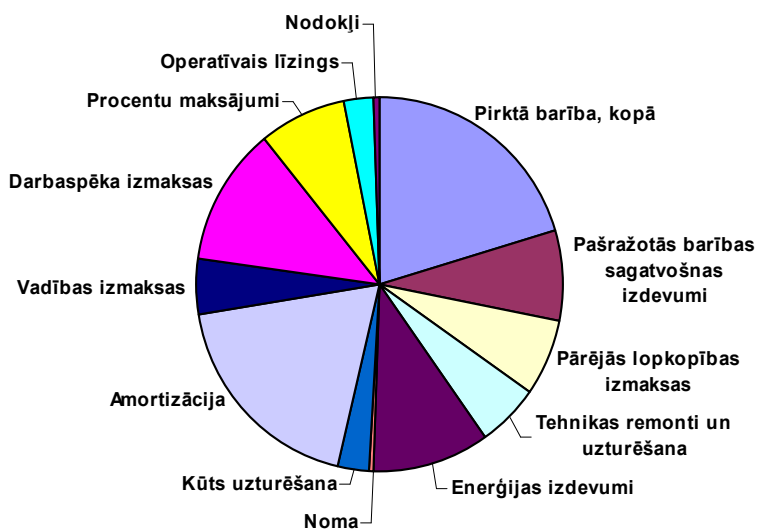
Netiešo izmaksu sadalīšanu pa konkrētiem produkcijas veidiem parasti veic gada beigās. Lai iegūtais rezultāts būtu tuvāk īstenībai, ir rūpīgi jāpārdomā, kādus loģiskos principus izmantot to sadalī. Piemēram, pamatlīdzekļu nolietojums specializētajai tehnikai – kartupeļu kombainam, graudu sējmašīnai – ir jāattiecinā uz šo kultūraugu pašizmaksu. Taču tādām vispārējās lietošanas pamatlīdzekļiem kā traktoram nolietojumu sadalīt ir sarežģītāk. To nevajadzētu dalīt proporcionāli katram kultūraugam atvēlētajam hektāru skaitam, ja darba patēriņš to audzēšanai ir atšķirīgs. Šādos gadījumos noderētu izmantoto traktora motorstundu uzskaitījums par katru kultūraugu, protams, ja tas ir reāli izdarāms saimniecībā. Vispārīgās saimniecības izmaksas, kā vadības izmaksas, sakaru pakalpojumi u.c., it īpaši, ja tās nav pārāk lielas summas, būtu loģiski sadalīt proporcionāli ieņēmumu apjomam no dažādiem pašizmaksas aprēķina objektiem.

Praktiskā pieredze pašizmaksas aprēķinu veikšanā

Pasākuma „Piena lopkopības interešu grupas 2009” ietvaros LLKC tika veikts piena pašizmaksas aprēķins 18 saimniecībām Latvijā. Šo aprēķinu mērķis bija noskaidrot, kāda ir piena pašizmaksa, kāda ir to veidojošo izmaksu struktūra un kā piena pašizmaksu ietekmē dažādas lopkopībā izmantotās barības sagatavošanas tehnoloģijas un dzīvnieku turēšanas veidi.

Lai gan saimniecību skaits, kurām tika veikti aprēķini, ir neliels, tomēr iegūtie rezultāti iezīmēja vairākas tendences.

Pilnā iegūtā piena pašizmaksa, rēķinot uz pārdotajiem piena kilogramiem, vidēji no saimniecības 2008. gadā bija 27,7 santīmi par kilogramu piena.

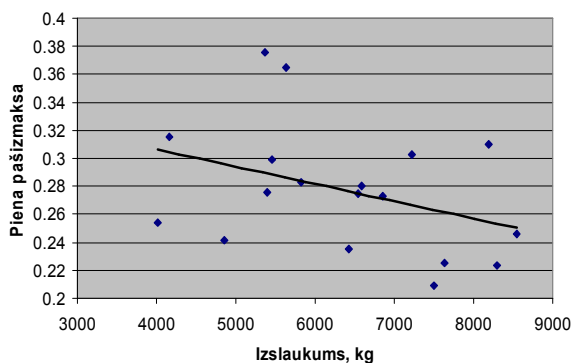
1. att. Izmaksu sadalījums

Pasākumā „Piena lopkopības interešu grupas 2009” iesaistīto saimniecību dati

Rādītājs	Mazākais	Lielākais	Vidēji saimniecībā
Slaucamo govju skaits	10	277	92
Realizēts piens no govju, kg	4012	8545	6360
IEŅĒMUMI			
Realizēti lopi uz 1 kg piena, Ls	0,009	0,041	0,021
Faktiskā iepirkuma cena par 1 kg piena, Ls	0,192	0,268	0,229
Saņemtie valsts un ES atbalsti uz 1 kg piena, Ls	0,068	0,231	0,129
IZMAKSAS (Ls uz 1 kg piena)			
Mainīgās izmaksas			
Pirkta barība			
saimniecībās, kuras pašas neražo spēkbarību	0,046	0,101	0,069
saimniecībās, kuras pašas ražo spēkbarību	0,022	0,040	0,028
Pašražotās barības izmaksas			
saimniecībās, kuras pašas neražo spēkbarību	0,003	0,028	0,013
saimniecībās, kuras pašas ražo spēkbarību	0,010	0,087	0,034
Pārējās lopkopības izmaksas	0,010	0,028	0,019
Pastāvīgās izmaksas			
Tehnikas remonts un uzturēšana	0,002	0,038	0,028
Energijas izdevumi (ražo savus graudus)	0,012	0,037	0,023
Energijas izdevumi (visu spēkbarību iepērk)	0,023	0,047	0,036
Noma	0	0,007	0,001
Kūts uzturēšana	0,001	0,038	0,008
Pamatlīdzekļu nolietojums	0,001	0,108	0,053
Vadības izmaksas	0,007	0,027	0,013
Darbaspēka izmaksas	-	0,071	0,033
Procentu maksājumi	-	0,051	0,021
Nodokļi		0,004	0,007
Pašizmaksa	21,0	37,5	27,7

☑Kurās saimniecībās ir zemāka pašizmaksa?

Visizteiktākā sakarība bija starp realizētā piena daudzuma no govju un pašizmaksu. Jo lielāki izslaukumi ir saimniecībā, jo zemāka ir piena pašizmaksa. Tas ir saistīts ne tikai ar govju ēdināšanu, kā tiek uzskatīts, bet gan ar daudziem citiem faktoriem jeb kopējo ganāmpulka apsaimniekošanu. Jāņem vērā arī tas, ka, paaugstinoties izslaukumam no govju, vienmēr visvairāk samazinās pastāvīgās izmaksas.

2. att. Piena pašizmaksa un izslaukums

Kā ir redzams no attēla, tad ne visos gadījumos saimniecībās ar augstiem izslaukumiem pašizmaksa ir zema. Tāpēc jebkurā gadījumā ir svarīgi pēc veiktajiem pašizmaksas aprēķiniem izanalizēt izmaksu struktūru un noteikt, kas tieši rada vislielākās izmaksas.

Pašizmaksas aprēķins parādīja arī to, vai veiktās investīcijas celtniecībai, rekonstrukcijai, tehnikai un iekārtām ir bijušas efektīvas. Ja tas tā ir, tad pašizmaksa samazinās. Ja nav, tad ļoti lielu daļu no pastāvīgajām izmaksām veido amortizācija.

☑Kā piena pašizmaksu ietekmē dažādas tehnoloģijas?

Gaišana vasarā. No barības izmaksu viedokļa gaišana vasarā ir lētāka nekā ēdināšana ziemā. To parādīja arī iegūtie dati. Vasarās ganot, saimniecībās tērēja par 0,8 santīmiem mazāk barības iegādei uz 1 kilogramu piena, tomēr kopumā par 1 santīmu zemāka pašizmaksa bija saimniecībās, kur govju neiet ganībās. Tātad, neraugoties uz lielākām barības izmaksām šajās saimniecībās, kopējā apsaimniekošana tajās ir labāka.

Piesietā/nepiesietā turēšana. Par 0,8 santīmiem zemāka pašizmaksa bija pienam, kas iegūts no govīm nepiesietās turēšanas režīmā. Lai gan šī atšķirība nav liela, izslaukums no govīm nepiesietās turēšanas režīmā bija par 1000 kg no govju lielāks.

Rituļos/stirpās gatavota skābbarība. Lai gan kopējās skābbarības izmaksas atsevišķi netika aprēķinātas, uz katru kilogramu piena materiālu (plēves un auklu) izmaksas, lietojot rituļu tehnoloģiju, bija par 0,8 santīmiem augstākas nekā pie virszemes stirpās vai tranšējās gatavotai skābbarībai.

Starp citām tehnoloģijām un citām pazīmēm atšķirības netika konstatētas.

☑Piena pašizmaksa 2010. gadā

Piena pašizmaksa 2010. gadā būs zemāka, jo ir vairākas iespējas un iemesli tai samazināties:

- **resursu un izejvielu cenas.** 2008. gadā bija rekordlielas graudu un proteīna piedevu cenas. Tās ļoti ietekmēja

pašizmaksu tām saimniecībām, kas graudus pērk par tīrām cenām. Arī degvielas cenas bija pat par 25% augstākas nekā 2009. gadā. Jāpiemin arī darbaspēka izmaksas, kas arī bija augstas vispārējās valsts ekonomiskās augšupejas iespaidā;

- **ļoti lielu daļu piena pašizmaksas struktūrā veido pamatlīdzekļu nolietojums,** kas vidēji bija 19%. To varētu minēt kā sekas intensīvai ES finansējuma apguvei iepriekšējos gados. Tehnikas un iekārtu nolietojums lielu iespaidu rada tieši pirmajos gados, kad finanšu grāmatvedībā tas tiek norakstīts, kaut arī saimniecībā pamatlīdzekļi reāli tiek lietoti ilgāk (datu uzskaites problēma). Amortizācijas daļa piena pašizmaksā būs atkarīga no ražošanas apjoma. Ja investīcijas ir veiktas pareizi un to rezultātā palielinās ražošanas apjomi un samazinās resursu patēriņš, tad samazināsies ne tikai amortizācijas daļa, bet arī kopējā pašizmaksa. Tomēr šeit ir iespējams arī negatīvs scenārijs. Proti, apgrūtinātās naudas plūsmas dēļ netiek nodrošināta pilnvērtīga dzīvnieku ēdināšana un turēšana, samazinās saražotā piena apjoms un pašizmaksa palielinās. Tas palielina fiksēto izmaksu daļu, kurā ir arī pamatlīdzekļu nolietojums;
- **citi faktori,** kas katrā saimniecībā ir individuāli – labāka ģenētika, efektīvāka ēdināšana u. tml. faktori. Daudz rūpīgāk strādājot pie ēdināšanas, izmaksas ir iespējams samazināt. Pastāvot labai piena iepirkuma cenai, barībai un citām lietām tika tērēts par daudz, lai gan varētu rast lētāku risinājumu. Piemēram, gatavas kombinētas papildbarības vietā izēdināt graudus un pārējās piedevas, kas ir iegādātas atsevišķi.

☑Piena pašizmaksa palielinās

Līdz ar to, ka 2009. gadā daudzām saimniecībām samazinājās naudas līdzekļi, tika nepārdomāti samazinātas izmaksas, kas piena ražošanai turpmāk var nest zaudējumus, kuru pamatā ir:

- trūcīgi apstākļi un ēdināšana:
 - slaucamām govīm – veselības problēmas un problēmas ar apsēklošanu – samazināts piena izslaukums pēc 1 līdz 1,5 gadiem;
 - ataudzējamām telēm – ilgāka izaudzēšana un problēmas ar ganāmpulka atjaunošanu/palielināšanu pēc 2 līdz 2,5 gadiem;
- nepietiekama laukaugu mēslošana – samazinātas ražas un barības kvalitāte, ko izēdinās turpmākajā sezonā.

☑Atbalsts

Saņemtais valsts un ES atbalsts 2008. gadā bija ļoti liels. Tas kopā vidēji no saimniecībām sasniedza 46,6% no piena pašizmaksas. Realizētie lopi savukārt „kompensēja” 7,6% no izmaksām. Piena pašizmaksas samazināšana ir kritiska ne tikai zemākas piena iepirkuma cenas dēļ, bet arī samazinoties kopējam atbalstam.

☑Ar kādām problēmām nācās saskarties?

Veicot pašizmaksas aprēķinus, nācās saskarties ar to, ka saimniecībās ir ļoti atšķirīgas situācijas ar izmaksu uzskaiti. Lielākās problēmas radīja šādi apstākļi:

- grāmatvedības uzskaiti lielākajā daļā uzņēmumu kārtoti tikai nodokļu vajadzībām, nevis izmanto arī saimnieciskās darbības analīzei ļoti bieži pa izmaksu posteņiem netiek sadalītas tieši ražošanas izmaksas, kas vislabāk varētu parādīt reālo situāciju saimniecībā.

Līdz ar to nav iespējams iegūt informāciju par dažādu izmaksu pozīciju īpatsvaru pašizmaksā, kas ir nepieciešams, lai varētu dziļāk analizēt situāciju, identificēt problēmas un meklēt risinājumus situācijas uzlabošanai;

- izmaksas, kurām nav nodokļu grāmatvedības prasībām atbilstoši noformētu attaisnojuma dokumentu, bieži vien uzskaitē neparādās, taču, lai varētu noteikt piena reālo pašizmaksu, tās ir jāņem vērā;
- grāmatvedībā bieži vien netiek uzskaitīti saražotās produkcijas un patērēto izejvielu daudzumi, kas savukārt kas savukārt apgrūtinā saimnieciskās darbības analīzi;
- ļoti reti tiek veikta saimniecības iekšējā patēriņa uzskaitē, piemēram, pašražotās lopbarības un sēklas izlietojums;

• saimniecībās, kurās bez piena lopkopības ir arī citas lauksaimniecības nozares, izmaksu uzskaitē netiek veikta, sadalot tās pa nozarēm. Izmaksu sadalīšana ir darbietilpīga, bet bez tās nav iespējams noteikt konkrētā produkta izmaksas;

• Latvijā nav izstrādāti ieteikumi, kādas pašizmaksas aprēķiniem lauksaimniecībā būtu labākās un vienkāršākās metodes, kuras varētu praktiski izmantot zemnieku saimniecību īpašnieki un grāmatveži.

Piena pašizmaksas aprēķinam bez maksas var iegūt nelielu LLKC izstrādātu *Excel* datorprogrammu, ar kuru ir iespējams vienkāršotā veidā aprēķināt piena pašizmaksu, izmantojot savas saimniecības grāmatvedības datus. Sīkākas ziņas: ieva.krakopa@llkc.lv

Sagatavoja LLKC Ekonomikas nodaļas vadītāja Santa Pāvila un Lopkopības nodaļas konsultante lopkopībā Ieva Krakopa

AUGKOPIĀ

(Turpinājums no 3. lpp)

Vides aizsardzība

Augu aizsardzības līdzekļu lietošanai tiek izvirzītas augstas prasības, jo tie var nonākt apkārtējā vidē un radīt ļoti būtisku kaitējumu. Lai neradītu kaitējumu videi, noteikti ir jāievēro preparāta etiķetē norādītie lietošanas ierobežojumi:

- aizsargājamās teritorijas,
- maksimāli pieļaujamās gaisa temperatūras,
- bezlietus periods,
- attālums līdz atklātām ūdenstilpēm (10 m no ūdenskrātuvēm; 200–500 m no Baltija jūras krasta, ezeriem, lielākiem par 1000 ha, un lielākajām Latvijas upēm),
- citi nosacījumi.

Par plānotajiem augu aizsardzības darbiem savlaicīgi jābrīdina tuvākajā apkārtne esošie bišu dravu īpašnieki.

Ja darbā ar augu aizsardzības līdzekļiem ir notikusi avārija, par to ir jāziņo **ugunsdzēsības un glābšanas dienestam pa tālruni 112.**

Augu aizsardzības līdzekļa vai darba šķīduma izlišanas gadījumā piesārņotais materiāls, ja iespējams, jāsavāc un jāziņo attiecīgajai **reģionālajai vides pārvaldei**.

Raksta sagatavošanai izmantoti: I. Turka, „Pesticīdu lietošanas riski augu aizsardzībā” un „Ar ķīmisko vielu iedarbību saistīto darba vides risku novērtēšanas un novēršanas vadlinijas”

Sagatavots LLKC Augkopības nodaļā

LAPAS JOKS

Līdz 17. maijam (līdz 11. jūnijam ar atbalsta samazinājumu) lauksaimnieki vēl var paspēt pieteikties ES tiešajiem maksājumiem. Sīkāk par pieteikšanās termiņiem kalendārā (4. lpp.).

LAUKU LAPA TAVĀ E-PASTĀ

Piedāvājam iespēju saņemt informatīvo izdevumu "Lauku Lapa" Jūsu e-pasta kastītē! Lai pieteiktos izdevuma elektroniskai saņemšanai, sūtiet pieteikumu uz e-pastu: Natalija.Iljina@llkc.lv.

Pieteikumā jānorāda:

Vārds, Uzvārds; Iestādes nosaukums, kuru pārstāvat; E-pasta adresi, uz kuru vēlaties saņemt izdevumu.

SAGATAVOTS

SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs"

Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag.,
Ozolnieku nov., LV-3018
tālr.: 63050220

Izdevumā:

N. Grickus un I. Vorobjovas zīmējumi

PROJEKTU LĪDZFINANSĒ
EIROPAS SAVIENĪBA

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBĀ:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS

